

На основі проведених експериментальних досліджень встановлено, що рослини лаванди третього року вирощування характеризувалися в умовах Південного Степу України достатньо високою морозостійкістю – 82,7-98,1 %. Найбільший стимулюючий ефект на процеси росту у рослин лаванди виявлено за обробки рослин біостимулятором Стимпо: сформувалися пагони висотою 62,4-78,4 см, діаметр куща – 60,2-72,4 см, кількість суцвіть – 285,4-352,0 шт./кущ.

Оптимальні параметри структури урожаю сформувалися у рослин лаванди за обробки біостимулятором Стимпо: довжина суцвіття 5,8-7,4 см, кількість кілець у суцвітті 5,9-7,1 шт. Не істотно впливала обробка біостимуляторами на кількість квіток у напівкільці, цей показник у сортів коливався у межах 4,2-4,9 шт.

Найбільша урожайність лаванди сформувалася у варіанті із обробкою рослин біостимулятором Стимпо: у сорту Степова – 6,6 т/га, у сорту Синева – 7,6 т/га, у сорту Вдала – 6,0 т/га. Приріст до контролю у даному варіанті становив 1,3, 2,3 і 0,7 т/га відповідно по сортах.

Масова частка ефірної олії у рослинній сировині лаванди не залежала від обробки стимуляторами росту, і відрізнялася залежно від генотипу рослини. Найбільша масова частка ефірної олії зафіксована у сорту Вдала – 2,30-2,32 %, що на 0,38-0,40 % більше порівняно із контролем. Найбільший збір ефірної олії відмічено у варіанті з використанням біостимулятора Стимпо: у сорту Степова 127,36 кг/га, у сорту Синева – 142,34 кг/га, у сорту Вдала – 139,17 кг/га. Прибавка порівняно із контролем становила 25,66, 40,64 і 37,47 кг/га відповідно по сортах.

УДК 633.81

ВПЛИВ БІОПРЕПАРАТІВ НА РІСТ І РОЗВИТОК РОСЛИН, УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ КОРІАНДРА ПОСІВНОГО В УМОВАХ ЗМІНИ КЛІМАТУ

Манушкіна Т. М., канд. с.-г. наук, доцент

Леонова Т. М., студентка

Кібко Т. В., студентка

Миколаївський національний аграрний університет

Найбільші посівні площі серед ефіроолійних культур в Україні займає коріандр. Плоди коріандру містять від 0,8 до 1,2 % цінної ефірної олії, яку широко використовують у харчовій, консервній, фармацевтичній, миловарній промисловості. З олії коріандру добувають ароматичні речовини: ліналол, гераніол, іонон та ін. Крім ефірної насіння коріандру містить до 24% жирної олії, яку використовують для технічних потреб. Також це цінна медоносна

рослина. Для збільшення об'ємів виробництва ефіроолійної продукції важливим є також визначення можливості вирощування цієї культури в інших регіонах. Зона Південного Степу України за кліматичними та ґрунтовими умовами відповідає необхідним вимогам для вирощування коріандру. Не дивлячись на те, що найбільш поширений коріандр у Запорізькій, Миколаївській, Кіровоградській областях, досліджень щодо розробки елементів технології вирощування коріандру у даному регіоні не проводилося. У зв'язку із цим актуальним є проведення досліджень, спрямованих на вивчення прийомів підвищення урожайності і якості продукції. Значною проблемою при вирощуванні коріандру є його повільний ріст до фази цвітіння, внаслідок чого у посівах інтенсивно розвиваються бур'яни. Одним зі способів вирішення проблеми є застосування біопрепаратів із рїстрегулюючою активністю, що прискорюють розвиток рослин, сприяють адаптації до умов навколишнього середовища, підвищують урожайність на 15-30 %. Ефективність дії біопрепаратів залежить від багатьох чинників, у тому числі ґрунтово-кліматичних умов, тому доцільно дослідити дію стимуляторів росту в умовах Південного Степу України.

Мета досліджень: вивчити вплив біопрепаратів Емістим С та Стимпо на ріст і розвиток, урожайність та якість коріандру посівного в умовах Південного Степу України.

Експериментальні дослідження проводили упродовж 2016-2017 рр. Повторність у дослідах – чотириразова. Облікова площа ділянки – 50 м². Розміщення дослідних ділянок рендомізоване. Повторність досліду у просторі чотирикратна, у часі – двократна.

У результаті досліджень виявлено стимулюючий вплив біопрепаратів Емістим С та Стимпо на посівні якості насіння коріандру: енергія проростання збільшувалася на 2-10 %, лабораторна схожість – на 2-7 %. Польова схожість насіння по сортах без застосування біопрепаратів становила: у сорту Янтар – 62 %, у сорту Нектар – 68 %, у сорту Силач – 81 %. Обробка насіння біопрепаратами сприяла збільшенню польової схожості на 16-23 % до контролю.

Найбільший стимулюючий ефект на процеси росту і розвитку у рослин коріандру посівного виявлено за обробки рослин біостимулятором Стимпо: висота рослин збільшувалася на 27-43 см, кількість гілок першого порядку – на 2,3 -3,0 шт., маса рослин на 1 м² – на 0,77-1,18 кг порівняно із контролем.

Оптимальні параметри структури урожаю сформувалися у рослин коріандру посівного за обробки біопрепаратом Стимпо. Кількість плодів з 1 рослини становила 305,7-392,3 шт., що на 20,0-106,6 шт. більше порівняно з контролем. Маса плодів з рослини – 2,23-2,98 г, приріст за даним показником становить 0,14-0,89 г. Маса 1000 плодів становила 7,3-8,2 г і не залежала від обробки рослин біопрепаратами.

Вплив сортових особливостей полягав у істотних відмінностях за урожайністю між сортами, що взято на вивчення. У контрольному варіанті (без обробки біостимуляторами) більша урожайність відмічена у сортів

Нектар і Силач – 1,76 і 1,78 т/га відповідно, що на 0,27-0,29 т/га (18-20 %) більше порівняно із національним стандартом сортом Янтар.

Найбільша урожайність коріандру відмічена у варіанті із обробкою рослин біопрепаратом Стимпо: у сорту Янтар – 1,60 т/га, у сорту Нектар – 1,91 т/га, у сорту Силач – 2,13 т/га. Приріст до контролю становив 0,11, 0,42 і 0,64 т/га або 7, 28 і 43 % відповідно по сортах.

Масова частка ефірної олії у плодах коріандру найбільше залежала від сортових особливостей, а також від погодних умов вирощування. У 2017 році даний показник був на 0,1-0,6 % більше порівняно із 2016 роком. Найбільш істотно на масову частку ефірної олії впливали генетичні особливості сортів, що вивчалися. Найбільшою масовою часткою ефірної олії характеризувався сорт Силач – 2,6-2,7 %, тоді як у сортів Янтар і Нектар даний показник становив 2,2-2,4 %. Масова частка ефірної олії у плодах коріандру не залежала від обробки біопрепаратами. Найбільший збір ефірної олії відмічено у варіанті з використанням біостимулятора Стимпо: у сорту Янтар 36,46 кг/га, у сорту Нектар – 45,81 кг/га, у сорту Силач – 55,43 кг/га. Прибавка порівняно із контролем становила 3,02-21,99 кг/га залежно від сорту.

УДК: 634.5

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ФІСТАШКИВ УКРАЇНІ

**Бурковський В. О., студент
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»**

На європейському континенті використовується для підщеп кілька видів фісташки, в тому числі і безпосередньо *Pistacia vera*, але частіше за все *Pistacia terebinthus* і *P. atlantic*. Деякі вчені вказують, що поєднання *P. atlantic* з певними поширеними сортами, в тому числі Керман, не завжди є успішним, але більшість з них вважають, що *P. atlantic* забезпечує хорошу приживлюваність. Сумісність *Pistacia terebinthus* з більшістю сортів є нормальною. Більш того, практично всі наукові джерела сходяться на тому, що найбільшою стійкістю до холодів, в порівнянні з іншими підщепами, відрізняється саме *Pistacia terebinthus*. Продуктивний період життя фісташки у саду триватиме на таких підщепах, як *Pistacia terebinthus*, 200 років, *P. vera* - 150 років і *P. lentiscus* - 40 років.

За словами спеціаліста, плодоносити фісташки починають на 7-8 рік. Одне дерево може давати близько 25 кг очищених горіхів, що при нинішній ціні реалізації в 400-900 грн/кг може приносити хороший прибуток садівникам.